

CRNA GORA
OPŠTINA TIVAT

LOKALNI AKCIONI PLAN ZA SOCIJALNU INKLUZIJU ROMA I EGIPĆANA U OPŠTINI TIVAT ZA PERIOD 2023-2027

Tivat, februar 2024. godine

CRNA GORA
OPŠTINA TIVAT

Ovaj dokument je kreiran uz podršku Evropske unije i Savjeta Evrope, kroz program ROMACTED. Njegov sadržaj se ne može tretirati kao zvanično mišljenje bilo koje od navedene dvije strane.

Svi pojmovi upotrebljeni u ovom dokumentu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koji se odnose.

Co-funded
by the European Union

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Co-funded and implemented
by the Council of Europe

1. UVOD

Lokalni akcioni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Opštini Tivat predstavlja planski akt kojim lokalna uprava definiše mjere za sprovođenje politika kojima će se unaprijediti položaj romske i egipćanske zajednice. Osnovni princip koji poštuju sve mjere predviđene ovim planom jeste princip ravnopravnosti i nediskriminacije.

Lokalni akcioni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2023-2027 je treći dokument Opštine Tivat koji se odnosi na društvenu uključenost romske i egipćanske populacije i rješavanje pitanja sa kojim se oni suočavaju u lokalnoj zajednici.

Za razliku od drugih manjinskih naroda i nacionalnih zajednica koji su uključeni u savremene tokove crnogorskog društva Romi i Egipćani su najugroženija i najmarginalizovanija manjinska zajednica u Crnoj Gori. Niska ekonomska moć, nizak stepen obrazovanja, veoma mali broj zaposlenih, neadekvatni stambeni uslovi, diskriminacija, specifičan način življenja i druge karakteristike, samo su neki od uzroka njihovog teškog položaja u društvu. Do sada preduzete mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja položaja Roma i Egipćana rezultirale su veoma značajnim i vidnim, ali ne i posve dovoljnim, pozitivnim promjenama. Integracija Roma i Egipćana jedan je od najvećih izazova pred kojim se nalazi Crna Gora. Zemlja ne može postati demokratsko i razvijeno društvo, dok svi njeni građani nijesu integrisani na svim nivoima. Prvi korak ka integraciji je obrazovanje i brisanje distance između većinskog stanovništva i pripadnika onih grupa koje su dugo na društvenoj margini.

Vođeni činjenicom da lokalna vlast ima posebnu ulogu u realizaciji mjera za unaprijeđivanje položaja Roma i Egipćana u prioritetnim oblastima života, kao što su obrazovanje, zapošljavanje, adekvatno stanovanje, pristup zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, kao i pribavljanju ličnih dokumenata, promociji interkulturalnog dijaloga i zaštiti od diskriminacije, pristupilo se izradi dokumenta koji će na kvalitetan način tretirati njihove potrebe i sva pitanja vezana za rješavanje problema sa kojima se suočavaju.

Svi koji se bave pitanjima Roma i Egipćana i cijela šira zajednica moraju da prihvate činjenicu da su Romi i Egipćani dio našeg društva, sa svim pravima i obavezama koje imaju i pripadnici većinskog stanovništva. Ovo je upravo i ideja koja je inicirala formiranje Radne grupe za izradu nacrtu Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Tivat za period 2023-2027. Iako Romi i Egipćani još uvijek žive u lošijim uslovima u odnosu na ostalu populaciju, te da im je i dalje, iz različitih razloga, otežan pristup obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvenim i socijalnim uslugama, moramo pomenuti da je lokalna uprava u proteklom periodu uložila značajan napor da se situacija promijeni.

Lokalna uprava kroz niz aktivnosti i u toku svog svakodnevnog funkcionisanja pruža podršku i pomoć Romima i Egipćanima sa ciljem poboljšanja kvaliteta života.

Opština Tivat je u sklopu ROMACTED programa (Identifikacija i mapiranje relevantnih izazova sa kojima se suočava zajednica Roma i Egipćana u Crnoj Gori) učestvovala u I i II fazi navedenog programa čiji su glavni ciljevi: podrška izgradnji kapaciteta lokalnih vlasti i učešće romskih građana u lokalnim planovima i projektima, unapređenje i proširenje kapaciteta, znanja i vještina institucija u radu na inkluziji Roma i Egipćana i osnaživanje članova romsko-egipćanske zajednice kako na individualnom, tako i na nivou zajednice.

Ovim dokumentom, Opština Tivat iskazuje spremnost da preduzme neophodne mjere i aktivnosti, posebno mjere afirmativne akcije u cilju stvaranja jednakih uslova i šansi za ovu populaciju, eliminisanje svih oblika diskriminacije i nejednakosti, zaštite njihovih prava, smanjenja siromaštva i uključenja u savremene društvene tokove, odnosno u društveni i politički život lokalne zajednice.

2. PRINCIPI IZRADE AKCIONOG PLANA

Lokalni akcioni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Tivat za period 2023-2027 počiva na sledećim principima:

- Jednakost šansi;
- Transparentnost;
- Usklađenost sa međunarodnim i nacionalnim dokumentima;
- Multidisciplinarni i integrativni pristup;
- Ostvarljivost postavljenih ciljeva i pratećih indikatora;
- Princip nediskriminacije;
- Princip desegregacije;
- Princip afirmativne akcije;
- Integrativni pristup;
- Dostižnost/ostvarljivost ciljeva;
- Aktivna participacija i uključivanje romskih i egipćanskih organizacija civilnog društva;
- Monitoring i evaluacija primjene;
- Procjena efekata primjene;
- Posebna osjetljivost na inkluziju žena i djece.

Navedeni principi su usklađeni i sa principima i pristupima definisanim nacionalnom strategijom:

- Princip društvene inkluzije Roma i Egipćana;
- Borba protiv diskriminacije, anticiganizma, segregacije i nasilja u porodici;
- Borba protiv dječijih ugovorenih brakova;

- Unapređenje postojećeg nivoa obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite Roma i Egipćana;
- Aktivna participacija i uključivanje romskog i egipćanskog civilnog društva u procesu sprođenja i praćenja sprovođenja strateškog dokumenta.

3. PRAVNI OKVIR

Ustav Crne Gore u članu 8, sadrži opštu zabranu neposredne i posredne diskriminacije »po bilo kojoj osnovi«, dok član 7 propisuje da je „zabranjeno nanošenje ili poticanje mržnje ili netrpeljivosti po bilo kojoj osnovi“. U članu 8 Ustava, propisano je da se neće se smatrati diskriminacijom uvođenje posebnih propisa i mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju, čime su i mjere afirmativne akcije postale ustavna kategorija, u funkciji postizanja opšte jednakosti.

Zakonom o zabrani diskriminacije je zabranjen svaki vid diskriminacije, po bilo kom osnovu i definisani su mehanizmi za zaštitu od diskriminacije koji obuhvataju postupak po pritužbi pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, kao i sudsku zaštitu kroz postupak koji se vodi po tužbi. Prema članu 5 ovog Zakona, propise i posebne mjere koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju mogu donositi, odnosno uvoditi i sprovoditi, u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja državni organi, organi državne uprave, organi jedinica lokalne samouprave, javna preduzeća i druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja, kao i druga pravna i fizička lica.

Krivični Zakonik Crne Gore, u okviru člana 159, inkriminiše svako kršenje jednakosti građana na osnovu njihove nacionalne pripadnosti ili pripadnosti etničkoj grupi, rasi ili vjeri ili odsutnosti takve pripadnosti, političkog ili drugog mišljenja, pola, jezika, obrazovanja, socijalnog statusa, socijalnog porijekla ili drugog ličnog svojstva. Krivični zakonik obuhvata krivična djela propisana članom 444 (Trgovina ljudima), članom 445 (Trgovina maloljetnim licima radi usvojenja) i članom 446 (Zasnivanje ropskog odnosa i prevoz lica u ropskom odnosu). Posebnu grupu krivičnih djela koja se mogu dovesti u vezu sa krivičnim djelom trgovine ljudima čine i krivična djela protiv polne slobode: Silovanje član 204 KZCG; Obljuba sa djetetom, član 206 KZCG; Obljuba zloupotrebom položaja član 207 KZCG; Podvođenje i omogućavanje vršenja polnog odnosa, član 209 KZCG; Posredovanje u vršenju prostitucije, član 210 KZCG; Dječja pornografija, član 211 KZCG. U vezu sa krivičnim djelom trgovine ljudima se mogu dovesti i krivična djela iz grupe krivičnih djela protiv braka i porodice i to: vanbračna zajednica sa maloljetnikom, član 216 KZCG i zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica, član 219 KZCG.

Zakon o manjinskim pravima i slobodama propisuje set manjinskih prava i mehanizme zaštite tih prava, posebno u odnosu na postizanje jednakosti sa drugim zajednicama, očuvanje

nacionalnog identiteta manjina i djelotvorno učešće u javnom životu. Shodno članu 39, st.2 Zakona, zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija po bilo kom osnovu.

Zakon o crnogorskom državljanstvu uređuje načine i uslove sticanja i gubitka crnogorskog državljanstva, kao i vođenje registra crnogorskih državljana.

Zakonom o strancima član 32 propisani su uslovi za ulazak, izlazak, kretanje, boravak i rad stranaca u Crnoj Gori. Zakonom je uređena i procedura utvrđivanja statusa lica bez državljanstva i izdavanja putne isprave za lica bez državljanstva.

Zakon o matičnim registrima reguliše evidentiranje rođenja, zaključenja braka, smrti i drugih zakonom utvrđenih podataka u vezi sa ličnim i porodičnim statusom crnogorskih državljana u Crnoj Gori i drugoj državi, kao i državljana drugih država i lica bez državljanstva nastalim u Crnoj Gori.

Zakonom o vanparničnom postupku, kroz izmjene i dopune iz 2015. godine uvodi se sudski postupak za utvrđivanje vremena i mjesta rođenja za sva lica rođena u Crnoj Gori, izvan zdravstvenog sistema.

Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju se uređuju organizacija i uslovi za obavljanje obrazovnog i vaspitnog rada u oblastima predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog obrazovanja i vaspitanja, srednjeg opšteg obrazovanja, stručnog obrazovanja, vaspitanja i obrazovanja lica sa posebnim potrebama i obrazovanja odraslih.

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti se uređuju organizacija, sprovođenje i pružanje zdravstvene zaštite, prava i dužnosti građana u ostvarivanju zdravstvene zaštite, društvena briga za zdravlje građana, prava i obaveze zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika, kvalitet zdravstvene zaštite, kao i druga pitanja od značaja za funkcionisanje zdravstvene zaštite. Članom 12 je propisano da stranac ima pravo na zdravstvenu zaštitu u skladu sa ovim zakonom i međunarodnim ugovorom, dok je članom 13 ovo pravo priznato i licu koje traži azil, licu kome je priznat status izbjeglice, licu kome je odobrena dodatna zaštita, odnosno privremena zaštita u Crnoj Gori.

Značaj Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ogleda se u tome što je prvi put pravo na socijalne usluge definisano kao posebno pravo. Zakon propisuje zaštitu djece, mladih, kao i odraslih i starih lica, između ostalog, onih koji su žrtve zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja u porodici i trgovine ljudima ili kod kojih postoji opasnost da će postati žrtve, kao i lica kojima je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite (član 4). Jedan od ključnih principa na kojima počiva pružanje socijalne i dječije zaštite je princip nediskriminacije, tj. zabrana diskriminacije korisnika po bilo kom osnovu.

Porodičnim zakonom je definisana obaveza države u pogledu zaštite djeteta od zanemarivanja, fizičkog, seksualnog i emocionalnog zlostavljanja. Porodičnim zakonom, u članu propisana je izričita zabrana tjelesnog kažnjavanja, ili bilo kojeg drugog okrutnog, nehumanog ili

ponižavajućeg postupanja. Takođe, članom 80 ovog Zakona, predviđena je obaveza bliže saradnje između organa nadležnog za vođenje matičnih registara i organa starateljstva, kako bi se zaštitio interes djeteta u postupku upisa u registar rođenih, u slučaju kada jedan ili oba roditelja djeteta nijesu poznati.

Zakonom o radu, zabranjena je diskriminacija zaposlenih i osoba koje traže zaposlenje na temelju pola, rođenja, jezika, rase, vjere, boje kože, starosne dobi, trudnoće, zdravstvenog stanja ili invaliditeta, državljanstva, bračnog statusa, porodičnih obaveza, seksualne orijentacije, političke pripadnosti ili političkog mišljenja, socijalnog porijekla, imovinskog statusa, kao i članstva u političkim i sindikalnim organizacijama.

Zakon o socijalnom stanovanju, uređuje uslove i način ostvarivanja prava na socijalno stanovanje. Članom 4 ovog Zakona je propisano da prioritet u ostvarivanju prava imaju pripadnici Roma i Egipćana, raseljena lica, interno raseljena lica s Kosova koja borave u Crnoj Gori, stranac sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom koji su imali priznat status raseljenog lica ili interno raseljenog lica i žrtve nasilja u porodici.

4. STRATEŠKI OKVIR

U skladu sa prihvaćenim međunarodno-pravnim standardima i pozitivnom zakonodavstvu Crne Gore, zaštita manjina predstavlja obavezu države da pripadnicima manjina obezbijedi sva prava koja uživaju svi građani Crne Gore, uz posebnu obavezu da se manjinama osiguraju dodatna prava kako bi se očuvale njihove specifičnosti – identitet, jezik, kultura, vjera, tradicija, način života. Romi i Egipćani predstavljaju specifičnu manjinsku zajednicu, s obzirom na činjenicu da nisu nacionalno i državnopravno konstituisani i da nemaju državu maticu.

Prema Ustavu Crne Gore, princip zabrane diskriminacije i jednakosti pred zakonom predstavlja osnovni preduslov za uživanje svih ljudskih i manjinskih prava, koji nije uvijek dovoljan za obezbjeđivanje faktičke jednakopravne manjine sa većinskom populacijom, posebno za zaštitu identiteta manjinskih zajednica.

Zaštita manjina prije svega znači obezbjeđivanje uslova u kojima će oni nesmetano da žive i uživaju osnovna prava, sa posebnim pravom da razvijaju svoje osobenosti. Ovo podrazumijeva priznavanje osnovnih ljudskih prava, zabranu diskriminacije, priznavanje posebnih manjinskih prava i obezbjeđivanje mehanizama zaštite prava. Posebna manjinska prava podrazumijevaju, pravo na kulturu, pravo na ispovjedanje svoje vjere, pravo na upotrebu svog jezika, pravo na učešće u životu društva, pravo na učešće u donošenju odluka, pravo na osnivanje sopstvenih udruženja, pravo na slobodne i miroljubive kontakte sa većinskim stanovništvom.

Shodno navedenom, lokalni akteri iz oblasti obrazovanja, zdravstva, socijane zaštite, zapošljavanja moraju obezbijediti uslove kako bi se gore navedena osnovna i posebna prava Roma i Egipćana kao manjine na što kvalitetniji način i ostvarila.

Plan je usklađen i sa zakonskim normama koje tretiraju pitanja manjinskih naroda, diskriminaciju, obavezno obrazovanje i zdravstveno osiguranje.

4.1. Usklađenost sa međunarodnim dokumentima

Međunarodni standardi kojim je regulisano pitanje zaštite manjina osnov su za kreiranje i implementaciju nacionalne i lokalne politike prema pomenutoj populaciji. Kada je riječ o međunarodnim standardima, posebno se ističu dokumenta usvojena u sledećim organizacijama: Ujedinjene nacije, Savjet Evrope, Evropska unija i Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju.

Na osnovu naprijed navedenih izvora prava u okviru sistema UN, SE i EU, prava Roma i Egipćana koja uživaju međunarodno - pravnu zaštitu se mogu sistematizovati na sledeći način:

- Pravo na opstanak;
- Pravo na identitet;
- Pravo na jednakost i nediskriminaciju;
- Pravo na upotrebu maternjeg jezika;
- Posebna prava u domenu školstva;
- Pravo na njegovanje sopstvene kulture i tradicije;
- Pravo na djelotvorno učešće u životu zajednice;
- Pravo na međunarodne kontakte i saradnju;
- Pravo na efikasnu zaštitu zajamčenih prava.

4.2 Usklađenost sa Ustavom, zakonskim odredbama, nacionalnim strategijama i propisima

Normativni okvir u okviru kojeg se Crna Gora bavi pitanjem inkluzije Roma i Egipćana, predstavlja spregu međunarodnog i nacionalnog zakonodavstva koje se razvijalo u skladu sa međunarodnim konvencijama i primarnim i sekundarnim izvorima prava Evropske Unije, shodno Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i prioritetima Evropskog partnerstva. Crna Gora je ratifikovala sve glavne međunarodne sporazume o ljudskim pravima, uključujući Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, Konvenciju o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije, Konvenciju o pravima djeteta, kao i konvencije Međunarodne organizacije rada. Ratifikovani su i glavni instrumenti Savjeta Evrope o manjinskim pravima, uključujući Evropsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima i Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina.

Na nacionalnom nivou, Ustavom i zakonima Crne Gore garantovana su kako osnovna ljudska prava tako i posebna manjinska prava. Ustavom se jemče posebna, manjinska prava i zabranjuje nasilna asimilacija pripadnika manjinskih naroda i obavezuje država da pripadnike manjinskih naroda zaštititi od iste.

Zakonom o manjinskim pravima i slobodama se bliže definišu prava manjina u Crnoj Gori.

Kada je riječ o nacionalnim dokumentima, napominjemo da je ovaj dokument usklađen sa:

- Strategijom za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori za period 2021-2025;
- Strategijom manjinske politike 2019-2023;
- Planom aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR);
- Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030;
- Pravcima razvoja Crne Gore 2018-2021;
- Programom ekonomskih reformi Crne Gore (PER) 2021-2023;
- Strategijom za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024;
- Strategijom za prevenciju i zaštitu djece od nasilja 2017-2021;
- Strategijom o migracijama i reintegraciji povratnika u Crnoj Gori, za period 2021-2025;
- Strategijom za ostvarivanje prava djeteta 2019-2024;
- Strategijom inkluzivnog obrazovanja 2019-2025;
- Strategijom za mlade 2023-2027.

5. SWOT ANALIZA

SWOT analizom utvđeni su elementi od značaja za donošenje ovog plana, kao i faktori koji će uticati na sam proces realizacije definisanih aktivnosti.

Tabelarno su prikazane snage u operativnom planiranju, slabosti sa kojima možemo biti suočeni tokom rada, šanse koje će nastati primjenom plana, ali i prijetnje koje bi mogle uticati na realizaciju planiranih aktivnosti.

SNAGE	SLABOSTI
• Zainteresovanost Opštine za izradu LAP-a; • Jasna organizaciona struktura Radne grupe; • Pouzdan sistem za upravljanje informacijama; • Adekvatan prostor i tehnička oprema za izradu i realizaciju LAP-a; • Analiza realizovanih aktivnosti Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2017 – 2021 u opštini Tivat; • Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025; • Baze podataka: Opštine Tivat; JU Centar za socijalni rad za opštine Kotor, Tivat i Budva – PJ Tivat; Zavoda za zapošljavanje Crne Gore - PJ Herceg Novi - Biro rada Tivat; Uprave policije - Centar bezbjednosti Herceg Novi - Odjeljenje bezbjednosti Tivat i Opštinske organizacije Crvenog krsta Tivat.	• Nepostojanje uputstva za praćenje realizacije akcionih planova; • Nedovoljna uključenost članova Radne grupe u ostvarivanje definisanih ciljeva i implementaciju aktivnosti; • Nedostatak sredstava za realizaciju aktivnosti; • Nepostojanje nacionalnog i lokalnog Programa za socijalno stanovanje; • Nedostatak zaposlenih pripadnika romsko-egipćanske populacije u javnim službama koji mogu doprinijeti da se ostvari kontinuirana direktna komunikacija sa zajednicom.

MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
• Jasan zakonodavni osnov; • Uključivanje pripadnika romsko-egipćanske populacije u izradu LAP-a; • Angažovanje stručnog konsultanta za izradu LAP-a; • Podrška ROMACTED programa; • Međusobna saradnja svih relevantnih aktera; • Organizovanje obuka za proces monitoringa, izradu fokus grupa i upitnika; • Mogućnost izrade projekata i apliciranje za dobijanje sredstava prekograničnih fondova; • Jasno definisanje ciljeva i plan realizacije aktivnosti; • Finansiranje putem organizovanja dobrotvornih večeri.	• Nedovoljna informisanost pripadnika RE populacije o načinu i procedurama za ostvarivanje pripadajućih prava; • Nepoznavanje crnogorskog jezika od strane velikog broja RE populacije; • Nepostojanje licencirane ustanove za vanredno obrazovanje odraslih; • Neusklađenost stepena kvalifikacije i stručne spreme sa savremenim potrebama tržišta rada; • Nedostatak većeg broja registrovanih NVO na teritoriji opštine Tivat koje se bavi problematikom integracije romsko-egipćanske populacije; • Veliki broj pripadnika RE populacije koji ne posjeduju lična dokumenata niti državljanstvo; • Zatvorenost dijela RE populacije za rad i saradnju; • Nezainteresovanost poslodavaca za zapošljavanje pripadnika RE populacije; • Predrasude koje većinska populacija ima o RE zajednici.

6. PEST - ANALIZA UTICAJA FAKTORA OKRUŽENJA

Analiza faktora okruženja

Podaci navedeni u ovom odjeljku su podaci sa kojima raspolaže Radna grupa, a to su:

- Zvanični podaci sa popisa stanovništva iz 2011. godine;
- Podaci kojima raspolažu ustanove/institucije/organizacije čiji su predstavnici članovi Radne grupe

Najveći dio pripadnika romske i egipćanske populacije na teritoriji opštine Tivat žive u naseljima Gradiošnica i Dumidran te neformalnim naseljima 7. jul i Lovanja, dok manji broj njih naseljava ostali dio teritorije.

Tabela 1. Broj pripadnika romsko-egipćanske populacije po nacionalnoj odnosno etničkoj pripadnosti i starosti prema popisu iz 2011. godine

Opština		Tivat	Tivat
Nacionalna odnosno etnička pripadnost		Egipćani	Romi
Ukupno		335	35
Starost	0-4	49	4
	5-9	45	9
	10-14	45	4
	15-19	38	3
	20-24	27	2
	25-29	28	2
	30-34	19	4
	35-39	28	2
	40-44	13	1
	45-49	15	
	50-54	12	3
	55-59	4	
	60-64	3	
	65-69	5	
	70-74	1	
	75-79	1	
	80-84	2	
	85-89		
	90-94		
	95-99		

	100 i više		
--	------------	--	--

6.1 Politički faktori

Na nacionalnom nivou brojna su krovna dokumenta i sektorske strategije, odnosno planska dokumentima koja tretiraju pitanja koja su od značaja za javnu politiku socijalne inkluzije romsko-egipćanske zajednice. Najznačajniji dokumenta kojima se stvara okvir integracije Roma i Egipćana u javno-društveni život su:

- Zakon o zabrani diskriminacije;
- Zakon o manjinskim pravima i slobodama;
- Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju;
- Zakon o predškolskom obrazovanju i vaspitanju;
- Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju;
- Zakon o socijalnom stanovanju;
- Strategija socijalne inkluzije Roma i Egipćanja 2021-2025;
- Strategije manjinske politike 2019 – 2023;
- Strategija inkluzivnog obrazovanja 2019-2025;
- Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2024;
- Strategija za prevenciju i zaštitu djece od nasilja 2017-2021;
- Strategija za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024;
- Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR);
- Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030.

6.2 Ekonomski faktori

1) Zapošljavanje

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore - PJ Herceg Novi - Biro rada Tivat, nalazi se 60 nezaposlenih lica RE populacije, 38 žena i 22 muškaraca, koji aktivno traže zaposlenje. Neusklađenost stepena kvalifikacije i stručne spreme sa savremenim potrebama tržišta rada, kao i traženim nivoom spreme za prekvalifikaciju predstavlja najveću prepreku kod zapošljavanja romsko egipćanske populacije. Veliki broj pripadnika romsko-egipćanske populacije svoju egzistenciju obezbjeđuje iz sive ekonomije gdje stižu minimalne prihode.

Strategija zapošljavanja Opštine Tivat 2021-2023 identifikovala je neophodnost obezbjeđivanja uključivanja Roma i Egipćana na tržište rada, pa je poseban naglasak stavljen upravo na implementaciju aktivnosti koje doprinose ostvarenju tog cilja.

6.4 Socijalni faktori

2) *Obrazovanje*

Sistem obrazovanja u Tivtu je organizovan kroz dvije osnovne škole, jednu srednju školu i jedan fakultet. U predškolski sistem obrazovanja uključeni su jedan državni i jedan privatni vrtić. Takođe, u Tivtu postoji i privatna škola članica globalne mreže međunarodnih škola, koja pruža obrazovanje učenicima uzrasta od tri do 18 godina.

3) *Zdravstvena zaštita*

Kada je pitanju zdravstvena zaštita građani romske i egipćanske zajednice nailaze na mnogobrojne prepreke u pogledu pristupa sistemu zdravstvene zaštite, kao što su odsustvo informacija i znanja, jezičke barijere, finansijske barijere, neregistrovanost boravka i diskriminacija. Prema podacima dobijenim od strane JZU Dom zdravlja Tivat, u prevazilaženju ovih barijera, pomaže medicinska sestra koja se služi romskim jezikom te uvijek posreduje u razmijenjivanju informacija o postojećim ulugama i savjetovalištima u okviru ove zdravstvene ustanove.

4) *Socijalna i dječja zaštita*

Socijanu zaštitu u Tivtu, pripadnici romsko-egipćanske populacije ostvaruju preko JU Centar za socijalni rad za opštine Kotor, Tivat i Budva – PJ Tivat. Prava i usluge koja ostvaruju u ovoj ustanovi su:

- Materijalno obezbjeđenje;
- Lična invalidnina;
- Dodatak za njegu i pomoć;
- Troškovi sahrane;
- Jednokratna novčana pomoć;
- Naknada roditelju ili staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu;
- Naknada za novorođeno dijete i nadoknada po osnovu rođenja djeteta;
- Dodatak za djecu;
- Troškovi ishrane u predškolskim ustanovama.

5) Bezbjednost

Informacije dobijene od strane Uprave policije - Centar bezbjednosti Herceg Novi - Odjeljenje bezbjednosti Tivat, ukazuju na znatan broj počinjenih prekršaja među romsko-egipćanskom populacijom u protekle četiri godine. Registrovani su slučajevi nasilja u porodici (sa akcentom na povratnike), kao i sve češći slučajevi dječjeg prosjačenja kod kojih veliki broj djece nema potrebnu dokumentaciju kako bi bila integrisana u institucije.

6.5 Tehnološki faktori

6) Stanovanje

Veliki broj pripadnika romsko-egipćanske populacije živi u nehumanim uslovima u improvizovanim naseljima i objektima koji su često nedostojni za život ljudskog bića. Radi se o neformalnim naseljima, Lovanja i 7. jul sa dotrajalim barakama, koja nisu u potpunosti komunalno opremljena, nedostaje voda, mokri čvorovi, toaleti, kanalizacija, itd. U pitanju su naselja koja su i teritorijalno izmještena u odnosu na sredine u kojima živi većinsko stanovništvo. Dodatan problem predstavlja i činjenica da se naselje 7.jul nalazi se na privatnoj parceli, čiji se vlasnik poziva na pravo da slobodno raspolaže svojom imovinom i traži izmještanje kompletnog naselja sa zemljišta. Takođe veliki broj objekata u kojima živi romsko-egipćanska populacija je nelegalizovana, što onemogućava obezbjeđivanje systemske podrške u smislu poboljšanja uslova stanovanja i obezbjeđivanja infrastrukture – vode, struje, kanalizacije, asfalta.

7. STRATEŠKI CILJEVI I OBLASTI PRIMJENE

Shodno oblastima definisanim nacionalnom strategijom, socijalna inkluzija Roma i Egipćana ostvarivaće se kroz devet ključnih oblasti:

- *Diskriminacija;*
- *Siromaštvo;*
- *Politička i društvena participacija;*
- *Stanovanje;*
- *Obrazovanje;*
- *Zapošljavanje;*
- *Zdravlje;*
- *Građanski status i lična dokumenta;*
- *Socijalna i porodična zaštita.*

7.1 DISKRIMINACIJA

Opština Tivat proaktivno radi na borbi protiv diskriminacije Roma i Egipćana kako bi im omogućila potpuno društveno i ekonomsko uključivanje. Fokus je usmjeren na podizanje društvene svijesti o benefitima stvaranja raznolikog i inkluzivnog društva, odnosno društva zasnovanog na inter-kulturalnom učenju i suzbijanju svih nacionalnih, rasnih ili etničkih stereotipa o Romima i Egipćanima u svim oblastima, počev od obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite, zapošljavanja i kulture. S tim u vezi tokom protekle četiri godine sprovede su sledeće aktivnosti:

- Na godišnjem nivou organizovana je proslava Nove godine i podijela paketića za svu djecu iz RE populacije uzrasta do 15 godina;
- Pružena je finansijska podrška NVO "Demokratski romski centar" za pripremu projekta "Istorijat Roma na jugu Crne Gore";
- Pružena je finansijska podrška za štampanje romana "Mustafa" autora Ivana Toskića;
- Omogućeno je besplatno učlanjenje u određeni broj sportskih klubova u Tivtu za djecu romsko-egipćanske populacije;
- U okviru programa Lokalnog javnog emitera Radija Tivat, dva puta mjesečno je emitovana emisija "Tragom duše - Drom ko ilo" posvećena pripadnicima RE populacije;
- Sufinansirani su troškovi putovanja NVO "Udruženje Egipćana Tivat" za prisustvovanje seminarima na temu integracije Roma i Egipćana u Helsinkiju (Finska) i Tirani (Albanija);
- Pružena je finansijska podrška članovima RE zajednice iz Tivat za odlazak na obilježavanje Dana Egipćana u Beratu (Albanija);

- Organizovana je posjeta Akvarijumu “Boka” za učenike tivatske osnovne škole, djecu iz RE zajednica i njihove drugare iz većinske zajednice, a sve sa ciljem jačanja socijalno inkluzije kod djece;
- Obilježen je 8. april Svjetski dan Roma osvjetljenjem zgrade Opštine u bojama romske zastave.

7.2 SIROMAŠTVO

Stopa siromaštva romske i egipćanske zajednice nekoliko puta je veća nego stopa siromaštva drugih (etničkih) grupa u Tivtu. Materijalne i finansijske prilike RE populacije daleko su teže nego materijalne prilike većinskog stanovništva koje živi u siromaštvu. Za Rome i Egipćane su aktivnosti u neformalnoj sivoj ekonomiji važan i veoma često i jedini izvor prihoda. Socijalna je pomoć jedan od izvora prihoda u značajnom broju domaćinstava. Jedan od glavnih problema za dobijanje socijalne pomoći sa kojim se suočavaju Romi i Egipćani jeste neregistrovanje. Neregulisan pravni status predstavlja krajnji oblik socijalne isključenosti i onemogućava građanima romske i egipćanske zajednice da imaju pristup socijalnim službama.

Opšte prepreke na putu korišćenja socijalnih usluga kada je riječ o romskoj i egipćanskoj zajednici uspijeva da nadmjesti Opštinska organizacija Crvenog krsta Tivat. Prilikom raspodjele humanitarne pomoći Crvenog krsta pripadnicima ove populacije, ova organizacija je fokusirana na terenski rad koji je neprocjenjiv u realnom sagledavanju potreba i stanja svake socijalno ugrožene kategorije. Radi kreiranja evidencije, usko sarađuju sa Centrom za socijalni rad i Opštinom Tivat. U prethodnoj godini za potrebe romsko-egipćanske zajednice sprovedene su brojne distribucije i projekte:

- Osam redovnih i tri dodatne distribucije paketa hrane i higijenskih proizvoda;
- Četiri masovne podjele garderobe, obuće i igraćaka sa fokusom na naselja 7. Jul, Lovanja i Gradionica;
- Dvije distribucije bebi paketa;
- Distribucija 200 komada ćebadi i bebi opreme (krevetići, sjedala, igračke);
- Jesenja raspodijela garderobe, obuće i školskog pribora za socijalno ugroženu djecu (po evidenciji Centra za socijalni rad) školskog uzrasta;
- Sprovođenje projekta “Prevenција ranih brakova” u saradnji sa UNICEF-om, koji je sadržao niz radionica o prevenciji ranih brakova;
- Sprovođenje projekta “Poboljšanja pristupa dječijim i socijalnim uslugama raseljenih i domicilnih Roma u Beranama, Nikšiću, Pljevljima, Bijelom Polju, Tivtu, Baru i Cetinju” u saradnji sa Crvenim krstom Crne Gore i Unicefom, sa ciljem upoznavanje domicilnih i raseljenih Roma o pravima i materijalnim davanjima iz socijalne i dječije zaštite;
- Intervencije u slučajevima požara, i drugih nepogoda, naročito u naseljima Lovanja i 7. jul putem donacija posteljine, kreveta, pokućstva, peškira, garderobe, hrane i higijenskih proizvoda.

7.3 POLITIČKA I DRUŠTVENA PARTICIPACIJA

Predrasude i diskriminacija su realni i ozbiljni problemi za mnoge Rome i Egipćane, dok je anticiganizam kompleksan fenomen sačinjen od brojnih socijalnih, kulturnih i ekonomskih faktora. Teškoće u procesu integracije ove zajednice u društvo rezultat su i pravno-institucionalnih nedostataka, posebno u dijelu koji se tiče njene političke participacije. Ustav Crne Gore ne prepoznaje Rome i Egipćane kao nacionalnu manjinu, već ih tretira kao “druge manjinska zajednice”.

Povećanje nivoa učešća romske i egipćanske zajednice u društvenim tokovima se postiže kroz osposobljavanje predstavnika Roma i Egipćana, posebno žena i mladih, za učešće u procesu odlučivanja i većoj uključenosti u društveni život. U tom pogledu, većini romskih i egipćanskih organizacija civilnog društva još uvijek nedostaju kapaciteti potrebni za postizanje jačeg uticaja na promjenu položaja RE zajednice.

Opština Tivat je takođe prepoznala da organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjima inkluzije romsko-egipćanske populacije nedostaju kapaciteti za praćenje primjene mjera povezanih sa strategijama i politikama usmjerenim na uključivanje Roma i Egipćana i poboljšanje njihovog položaja, vještine potrebne za uspješno privlačenje donatorskih sredstava, finansijski kapaciteti, znanja i vještine za kreiranje kvalitetnih projekata, uspješnu primjenu i praćenje učinka i kvaliteta realizovanih aktivnosti.

Kako bi uvećala stepen integracija predstavnika ove manjinske zajednice u politički i društveni život Tivta, Opština je u protekle četiri godine uključila predstavnike organizacija civilnog društva romske i egipćanske populacije u članstva Radnih grupa lokalne samouprave koje su formirane sa ciljem izrade lokalnih programa i politika, i to:

- Članstvo u Radnoj grupi za izradu Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Tivat za period;
- Članstvo u Timu za socijalnu zaštitu Opštine Tivat;
- Donošenje Odluke o osnivanju Savjeta za mlade u opštini Tivat, čiji sastav čini i jedan predstavnik romsko-egipćanske populacije.

7.4 STANOVANJE

Oblast stanovanja predstavlja jedno od najvažnijih egzistencijalnih pitanja sa kojima se suočavaju pripadnici romske i egipćanske populacije u Tivtu. Romi i Egipćani najčešće stanuju u okvirima neformalnih i privremenih naselja, od kojih je značajan broj izgrađen korišćenjem neadekvatnih građevniskih tehnika i materijala. Objekti ne zadovoljavaju potrebne minimalne standarde za stanovanje, nerijetko sadržeći više sledećih elemenata:

- Neadekvatan pristup vodi za piće;
- Neadekvatan pristup komunalnoj i drugoj infrastrukturi (kanalizacionoj mreži, putnoj mreži, električnoj mreži itd);
- Neadekvatan pristup javnim servisima (školama, bolnicama, javnom prevozu itd).
- Loš strukturalni kvalitet stambenih jedinica (stambene jedinice građene neadekvatnom tehnikom gradnje i/ili od loših materijala, stambene jedinice propale usled lošeg održavanja i slično, koje su potencijalno opasne po bezbednost stanovnika);
- Prenaseljenost u smislu prosečne gustine stanovnika po jediničnoj površini naselja, odnosno u smislu velikog broja članova po domaćinstvu;
- Nesiguran pravni status objekata na parcelama (neriješeni imovinsko-pravni odnosi nad objektima i zemljištem).

Najveća neformalna naselja u Tivtu su 7. jul i Lovanja. Lovanja dijelom obuhvata i teritoriju opštine Kotor ali većinski dio stanovnika ovog naselja je za zadovoljenje svojih najosnovnijih životnih potreba orijentisan na opštinu Tivat.

Naselje 7. jul se nalazi na privatnoj parceli i obuhvata niz samo izgrađenih trošnih baraka. Kako bi riješila problem izmještanja ovog naselja Opština Tivat je u 2021. godini formirala Komisiju koja je za cilj imala utvrđivanje stanja i broja neformalnih stambenih objekata. Utvrđene su sledeće činjenice:

- U naselju su nastanjene 34 porodice sa 144 člana (75 punoljetnih i 69 maloljetnih);
- Šest porodica posjeduje potvrde o korišćenju Baraka za smještaj (dobijene od strane d.o.o. Komunalno Tivat);
- Članovi 25 porodica (87 članova) posjeduju crnogorsko državljanstvo;
- Devet je porodica u kojima ni jedan član nema državljanstvo Crne Gore;
- U 23 porodice jedan ili više članova domaćinstva imaju zaposlenje;
- Tačan broj baraka nije moguće utvrditi s obzirom na činjenicu da se radi o kolektivnom smještaju u kojem je više drvenih baraka povezano u jednu cijelinu - osim dva objekta koja su izgrađena od čvrstog materijala.

Opština Tivat riješila je stambeno pitanje za četiri porodice iz ovog naselja, sa ukupno 38 članova, dodijelivši im na korišćenje četiri stana u novoizgrađenom stambenom objektu u naselju Vrijes/Gradiošnica. Sa korisnicima je potpisan ugovor o zakupu na pet godina. U realizaciji ovog projekta Opština Tivat je učestvovala na način što je obezbjedila plac,

komunalno opremanje lokacije za izgradnju, priključke za struju i vodu, kao i pristupnu saobraćajnicu. Obaveza Opštine Tivat odnosila se i na obezbjeđivanje građevinske dozvole za izgradnju objekta, kao i upotrebne dozvole po završetku izgradnje. Sredstva za izgradnju objekta, u iznosu od 250,000.00€ obezbijedila je njemačka nevladina humanitarna organizacija HELP.

7.5 OBRAZOVANJE

Stvaranje uslova za pružanje kvalitetnog obrazovanja za sve građane predstavlja jedan od osnovnih razvojnih parametara društva, gdje poseban značaj mora biti pružen napretku u obrazovanju manjina čiji je položaj nepovoljan, kao što je to slučaj sa građanima romske i egipćanske zajednice. Kvalitetan obrazovni sistem može pomoći da se nadomjesti socijalno nepovoljan položaj, unaprijede iskustva vezana za učenje, da djeca ostvare svoje potencijale i, najvažnije, da se pripreme za aktivnu integraciju u društvo. Sa druge strane, nizak kvalitet obrazovanja utiče na visoku stopu napuštanja školovanja od strane učenika iz romske i egipćanske zajednice, do koje dijelom dovodi neefikasnost školskih sistema da ih zadrže. Kvalitet obrazovanja je to što Romi i Egipćani dobijaju u školama, a što je od suštinskog značaja za uspjeh u školi i akademska postignuća, kao i za unapređenje mogućnosti za uspješno uključivanje Roma i Egipćana u tržište rada i društvene tokove. Važno je ukazati da diskriminacija i segregacija Roma i Egipćana ne prestaje sa njihovim ulaskom u škole zajedno sa većinskim stanovništvom. Djelotvorne politike i aktivnosti za borbu protiv diskriminacije i segregacije mora da prati djelotvorna nastavna praksa, kako bi se poboljšala postignuća i smanjilo napuštanje školovanja.

Sistem obrazovanja u Tivtu je organizovan kroz dva vrtića, dvije osnovne škole, jednu srednju školu, jednu privatnu školu za osnovno i srednje obrazovanje i jedan fakultet.

JPU Bambi pohađa dvadesetak djece romsko egipćanske populacije. Iako ova ustanova pruža mogućnost besplatnog boravka djeci iz RE populacije, slab odaziv uzrokovan je nepostojanjem organizovanog predškolskog prevoza. S tim u vezi Opština Tivat je pružila je tehničku podršku NVO "Udruženje Egipćana" Tivat za apliciranje na Javni poziv Ministarstva za ljudska i manjinska prava, sa projektom obezbjeđivanja usluge prevoza za djecu predškolskog uzrasta sa teritorije opštine Tivat.

OŠ Drago Milović pohađa 140 učenika (60 dječaka i 68 djevojčica) iz romsko-egipćanske populacije. Analiza stanja pokazala je da 90 učenika koji pohađaju razrede od I-V imaju potrebu za tutorstvom. Osnovni cilj ovakvog vida podrške je pomoć u savladavanju jezika kao i dopunski rad u bazičnim vještinama i to: čitanje i pisanje kao i osnovni koncepti iz matematike. Tutorstvo podrazumijeva angažovanje lica i to profila učitelja koji bi pružao podršku učenicima u prve četiri godine osnovnoškolskog obrazovanja. Tutor bi bio u obavezi da napravi plan i program rada u skladu sa nacionalnim planom i programom iz predmeta CSBHj i matematike. Imajući u vidu da nezanemarljiv procenat RE učenika po upisu u školu nije savladao jezik na kom se izvodi

nastava potrebno bi bilo kreirati intenzivni program savladavanja jezika. Kako proces opismenjavanja (ćirilica) kreće od drugog razreda za taj uzrast je potrebna podrška tutora po neformalnoj procjeni aktiva učitelja dva puta nedeljno i isto tako u trećem razredu (latinica). Pored vještina govora i pisanja CSBH jezika potrebno je već od prvog razreda raditi sa učenicima RE populacije u dijelu zabavnijih aktivnosti koje i priliče prvom razredu a fokusirane u na razvoj grafomotorike, usvajanje osnovnih koncepata iz okoline, upoznavanje sa brojevima do dvadeset te sabiranjem i oduzimanjem do deset. Pored targetiranih ciljeva u dijelu obrazovanja tutor bi trebalo da pomaže i kulturološku adaptaciju sa osvrtom na pravila ponašanja u školi i podizanjem svijesti o važnosti škole i obrazovanja kako kod učenika kroz časove tako i kod roditelja kroz roditeljske sastanke.

SMŠ Mladost pohađaju dva učenika RE populacije, dok se troje učenika romsko-egipćanske populacije školuje u srednjim školama u Kotoru, Cetinju i Podgorici. U okviru SMŠ Mladost funkcioniše Tim za profesionalnu orijentaciju učenika koji za poseban fokus djelovanja ima upravo RE učenike. Tim organizuje brojne radionice, u okviru kojih je uključen i Zavod za zapošljavanje. Godišnji plan programa rada profesionalne orijentacije obuhvata dvadesetak radionica.

Doprinos Opštine Tivat integraciji RE populacije posebno akcentuje obrazovanje, te je tokom protekle četiri godine na godišnjem nivou sproveden niz aktivnosti:

- Za sve učenike romsko egipćanske populacije obezbjeđen je besplatan školski prevoz;
- Za sve učenike iz RE populacije koji su upisani u osnovnu školu obezbjeđen je školski pribor;
- Za sve učenike iz RE populacije koji su upisani u prvi razred osnovne škole obezbjeđene su školske torbe;
- Za sve učenike iz RE populacije sa teritorije opštine Tivat koji su upisani u srednju školu obezbjeđena su novčana sredstva za nabavku školskog pribora i opreme za praktičnu nastavu;
- Angažovani su RE asistenti i medijatori u nastavi sa ciljem sprovođenja aktivnosti iniciranja upisa u osnovnoškolski vaspitno-obrazovni sistem i podizanja nivoa svijesti roditelja o značaju i obavezности uključivanja djece u školski sistem, te redovnog nadzora i praćenja obrazovanja;
- Renovirana je Kancelarija za integraciju Roma i Egipćana koja se nalazi u okviru OŠ Drago Milović;
- Sufinansiran je odlazak RE asistenta u nastavi na polaganje ispita povodom vanrednog školovanja;
- Obezbeđena je finansijska podrška za nabavku materijala za učenje kao i mjesečna stipendija za studente iz RE populacije;
- Organizovan je prijem za srednjoškolce RE populacije koji su uspješno završili školsku godinu.

7.6 ZAPOSŁJAVANJE

Nizak nivo zaposlenosti Roma i Egipcana je zasnovan na osnovama njihove nepodobnosti tržištu rada i strukturi tog tržišta koja akcenat stavlja na vještine, znanje i lične karakteristike koje većina Roma i Egipcana ne posjeduje. Glavni razlozi niske zaposlenosti Roma i Egipcana se primarno ogledaju u segregaciji ove zajednice, gdje čak i u situaciji nedovoljne konkurentnosti Roma i Egipcana na tržištu rada, drugi faktori kao što su anticiganizam i diskriminatorne prakse poslodavaca, imaju presudni uticaj na njihovu nezaposlenost. Uprkos postojećem pravnom okviru koji zabranjuje sve oblike diskriminacije zasnovane na rasnoj ili etničkoj osnovi, Romi i Egipćani su i dalje suočeni sa nedovoljnom implementacijom zakonodavstva koje treba da obezbijedi primjenu pozitivnih mjera za njihovo zapošljavanje. Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti predviđa mjere aktivne politike zapošljavanja, uključujući i subvencije za zapošljavanje. Međutim, činjenica je da poslodavci iz javnog i privatnog sektora ne preduzimaju značajnije mjere u cilju primjene politike jednakih mogućnosti za Rome i Egipćane.

Prema podacima dobijenim od strane Zavoda za zapošljavanje Crne Gore - PJ Herceg Novi - Biro rada Tivat, na evidenciji Biroa trenutno se nalazi 60 nezaposlenih lica RE populacije, 38 žena i 22 muškarca, koji aktivno traže zaposlenje.

Kada je u pitanju nivo kvalifikacije i stručne spreme, sedam je lica sa završenim osnovnim obrazovanjem, dok ostala lica iz ove populacije su lica bez zanimanja i stručne spreme, tj. predstavljaju nekvalifikovanu radnu snagu, neprilagođenu savremenim potrebama tržišta rada (veliki broj je nepismen ili slabo pismen). U skladu sa tim uglavnom obavljaju poslove koji ne zahtijevaju posebna znanja i vještine (higijeničari u ugostiteljstvu, pomoćni radnici, pomoćni poslovi u građevini itd.). Takođe evidentirana su četiri lica koja su završila I-III razred osnovne škole, pet lica koja su završila I-IV razred osnovne škole i 14 lica koja su završila I-VII razred osnovne škole.

Broj lica koja imaju neka od završenih zanimanja je pet (žene), (pomoćni frizer, sobarica, pomoćni kuvar, pomoćnik konfekcionara i elektrotehničar za računare).

Kroz program Javnih radova tokom protekle četiri godine, angažovana su četiri lica iz romsko-egipćanske populacije u okviru programa "Neka bude čisto" i to pretežno tokom ljetnih mjeseci.

7.7 ZDRAVLJE

Građani romske i egipćanske zajednice nailaze na mnogobrojne prepreke u pogledu pristupa sistemu zdravstvene zaštite, kao što su odsustvo informacija i znanja, jezičke barijere, finansijske barijere, neregistrovanost boravka i diskriminacija. Zdravstveni sistem Crne Gore dizajniran je na principu pružanja besplatne zdravstvene zaštite svim kategorijama stanovništva, pri čemu zdravstveni sistem ima ugrađene mehanizme za pomoć i podršku socijalno marginalizovanih društvenih grupa. Međutim, činjenica je da nedovoljno korišćenje zdravstvenog sistema ukazuju na to da je značajan broj Roma i Egipćana isključen iz mnogobrojnih vidova javnih usluga koje se pružaju od strane zdravstvenih ustanova, a pristup zdravstvenim uslugama ograničen je postojanjem različitih sistemskih barijera kao što su nedovoljan nivo obrazovanja i informisanosti o zdravstvenoj zaštiti koja im stoji na raspolaganju.

JZU Dom zdravlja Tivat na godišnjem nivou redovno sprovodi aktivnosti periodičnih obilazaka neformalnih romskih naselja kako zbog zdravstvenih pregleda, informisanja o značaju zdravstvene zaštite, tako i zbog vakcinacije djece. Takođe, u periodu od protekle četiri godine, sproveden je niz aktivnosti informisanja pripadnika RE populacije o pravima koja mogu ostvariti u zdravstvenim ustanovama, programima antituberkuloznih (mini sistemskih) i ginekoloških pregleda. U ovoj ustanovi zaposlena je medicinska sestra koja se služi romskim jezikom te uvijek posreduje u razmijenjivanju informacija o postojećim dostupnim ulugama i savjetovalištim.

7.8 GRAĐANSKI STATUS I LIČNA DOKUMENTA

Jedan od najizraženijih problema sa kojim se suočavaju Romi i Egipćani jeste podatak da određeni broj građana ove populacije pripada kategoriji “pravno nevidljivih” lica, odnosno kategoriji lica koja nisu priznata kao subjekti prava jer nisu upisana u matične knjige rođenih, nemaju državljanstvo i ostalu identifikacionu dokumentaciju, koja im je neophodna za normalnu funkcionisanje i organizaciju života.

Nedostatak ličnih dokumenata i nemogućnost pravne registracije ima za posljedicu da pripadnici romske i egipćanske populacije u Tivtu ne mogu pristupiti tržištu rada, obrazovnom sistemu, ne mogu ostvarivati socijalnu i zdravstvenu zaštitu, itd. Navedena činjenica utiče na veći nivo marginalizacije Roma i Egipćana društvu, gdje se kao glavni razlozi za neposjedovanje ličnih dokumenata javljaju rođenje van zdravstvenih ustanova i činjenica da značajan broj Roma i Egipćana predstavljaju interno raseljena lica.

7.9 SOCIJALNA I PORODIČNA ZAŠTITA

7.9.1 Socijalna i dječja zaštita

Jedan od glavnih problema za dobijanje socijalne pomoći sa kojim se suočavaju Romi i Egipćani jeste neregistrovanje. Neregulisan pravni status predstavlja krajnji oblik socijalne isključenosti i onemogućava građane romske i egipćanske zajednice da imaju pristup socijalnim službama. Opšte prepreke na putu korišćenja socijalnih usluga kada je riječ o romskoj i egipćanoskoj zajednici obuhvataju odsustvo informacija o raspoloživim službama i socijalnim davanjima, kao i jezičke barijere i višestruke vidove diskriminacije. Za siromaštvo karakteristične su i rodne predrasude, kao i činjenica da ono posebno pogađa žene i djecu. Romi i Egipćani su suočeni sa problemom pristupa javnim socijalnim uslugama kada je riječ o obrazovanju, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, kao i sa odsustvom znanja i nepoznavanjem jezika, diskriminacijom i siromaštvom.

Nosioc pružanja usluga socijalne i dječje zaštite u opštini Tivat je JU Centar za socijalni rad za opštine Kotor, Tivat i Budva – PJ Tivat. U radu ove ustanove uočeni su određeni obrasci kod pripadnika RE populacije koji onemogućavaju ostvarivanje prava i usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite.

Uvođenje novog infomacionog sistema, prouzrokovalo je mnogo manji broj novih korisnika, usled činjenice da informacioni sistem sada prikazuje podatke koji ranije nisu bili vidljivi, a tiču se npr. posjedovanja nepokretnosti ne samo na teritoriji opštine već i na teritoriji cijele Crne Gore, zatim posjedovanja motornih vozila, stočnog fonda i sl. Povezanost sa Poreskom upravom takođe je omogućila je precizan uvid u podatke o zaposlenosti lica, zatim sa Zavodom za zapošljavanje uvid u evidenciju korisnika i sl.

Takođe je uočeno da mali broj RE populacije ostvaruje pravo na materijalno obezbjeđenje iz razloga što djeca nemaju regulisan pravni status u Crnoj Gori. Analiza stanja je pokazala da jednu od prepreka u ostvarivanju prava, predstavlja i posjedovanje velikog broja vozila koja nisu u voznom stanju. Broj ostvarenih davanja iz socijalne i dječje zaštite u protekloj godini je sledeći:

- Materijalno obezbjeđenje - 16 porodica;
- Dodatak za njegu i pomoć - šest korisnika;
- Troškovi sahrane - jedan korisnik;
- Jednokratna novčana pomoć - 16 korisnika;
- Naknada za novorođeno dijete i nadoknada po osnovu rođenja djeteta -10 korisnika;
- Dodatak za djecu 16 porodica korisnika materijalnog obezbjeđenja (56 djece) i četvoro djece korisnika dodatka za njegu i pomoć;
- Dodatak za djecu do šest godina - 18 korisnika;
- Troškovi ishrane u predškolskim ustanovama - 4 korisnika.

7.9.2 Nasilje u porodici

Nasilje u porodici predstavlja poseban oblik nasilja kojim se krše prava na život, slobodu, fizički, psihički i seksualni integritet, bezbjednost i ljudsko dostojanstvo člana porodice. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Crne Gore definiše „nasilje u porodici” kao činjenje ili nečinjenje člana porodice kojim se ugrožava fizički, psihički, polni ili ekonomski integritet, mentalno zdravlje i spokojstvo drugog člana porodice, bez obzira na mjesto gdje je učinjeno.

Porodično nasilje koje u velikoj mjeri pogađa romsku i egipćansku zajednicu, se primarno odvija kroz različite vidove psihičkog, fizičkog, seksualnog i materijalno-ekonomskog zlostavljanja. Iako precizni podaci o obimu nasilja u porodici nedostaju, budući da se većina nasilnih činova odvija unutar relativno zatvorene i patrijarhalne zajednice i najčešće ostaje prećutkivana. Društvena tolerancija prema nasilju nad ženama u zajednici Roma i Egipćana utiče na članove zajednice da ga smatraju „normalnim ponašanjem“, te se stoga široko prihvata nasilje u porodici čak i među Romkinjama i Egipćankama. S druge strane, žene iz romske i egipćanske zajednice posebno su izolovane od većinske populacije, što im ograničava pristup javnim ustanovama i službama koje se bave nasiljem nad ženama. U slučajevima kada pristup uslugama nije fizički prepreka, kvalitet usluga i stav pružalaca usluga o nasilju nad ženama, posebno nasilju u porodici, vodi ka stvaranju barijera i smanjuje povjerenje žrtava prilikom obraćanja takvim službama.

Ključni izazov u pogledu borbe protiv nasilja u porodici u romskim i egipćanskim zajednicama jeste broj procesuiranih slučajeva nasilja u porodici, pri čemu je poseban akcenat na broju slučajeva koji su rezultirali podizanjem optužnica, krivičnim gonjenjem i kažnjavanjem počinioca krivičnog djela.

Podaci dobijeni od strane Uprave policije - Centar bezbjednosti Herceg Novi - Odjeljenje bezbjednosti Tivat, prikazuju sledeće:

- U 2019. godini tri slučaja nasilja u porodici u kojima su i oštećeni i okrivljeni pripadnici RE populacije. U svim slučajevima oštećena lica su ženskog pola, dok su u svim slučajevima počinioci prekršaja registrovani kao povratnici po istim;
- U 2020. godini šest slučajeva nasilja u porodici u kojima su i oštećeni i okrivljeni pripadnici RE populacije. U pet slučaja oštećena lica su ženskog pola, dok je u jednom slučaju okrivljena jedna osoba ženskog pola. U 2020. godini po počinjenim prekršajima iz oblasti nasilja u porodici registrovana su četiri povratnika;
- U 2021. godini registrovano je pet slučajeva nasilja u porodici u kojima su i oštećeni i okrivljeni pripadnici RE populacije. U svim slučajevima počinioci prekršaja su lica muškog pola, dok je u dva slučaja kao oštećeno lice registrovano lice ženskog pola. U ovoj godini po počinjenim prekršajima iz oblasti nasilja u porodici registrovana su 2 povratnika.

7.9.3 Dječje prosjačenje

Problem dječjeg prosjačenja predstavlja problem gdje se u najvećem broju slučajeva kao žrtve eksploatacije javljaju djeca iz romske i egipćanske zajednice. Primarno se radi o djeci koja ne pohađaju škole, nemaju zdravstveno osiguranje niti su upisana u matične knjige. Uslovi u kojima se djeca nalaze, žive i provode svoje djetinjstvo na ulici predstavlja jedan od najtežih i najgrubljih oblika povreda prava djeteta. Naime, takve životne okolnosti djeci uskraćuju mnoga prava zagarantovana UN Konvencijom o pravima djeteta, kao što su prava iz socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i dr. Djeca iz romsko-egipćanske zajednice koja se bave prosjačenjem i žive na ulici izložena su riziku da budu predmet ekonomskog i seksualnog iskorištavanja, podpadanja pod ropški položaj i položaj sličan ropskom kao i predmet trgovine ljudima. S obzirom da, u većini slučajeva nisu uključena u obrazovni sistem, ova djeca kako bi opstala i preživjela, nerijetko trpe teror odraslih koji ih zloupotrebljavaju na različite načine.

Odjeljenje bezbjednosti Tivat ukazuje na česte slučajeve dječjeg prosjačenja na teritoriji opštine Tivat. U proteklom periodu registrovana su dva slučaja u kojima je u prosjačenju zatečeno dvoje maloljetnika, jedno žensko i jedno muško lice, po osnovu čega je protiv roditelja/staratelja podnesen zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka pred nadležnih organom.

7.9.4 Prijevremeni brak

Značajan problem sa kojim se suočava romsko-egipćanska zajednica u Tivtu jeste pojava dječjih ugovorenih brakova i vanbračnih zajednica, u okviru kojih dijete stupa u takvu zajednicu s drugim djetetom ili s odraslom osobom. Komitet za prava djeteta i Komitet za eliminaciju svih oblika diskriminacije nad ženama (CEDAW) smatraju da minimalni uzrast za brak i za muškarce i za žene treba biti 18 godina, bez obzira na saglasnost roditelja. Članom 24 Porodičnog zakona propisano je da brak ne može sklopiti lice koje nije navršilo 18 godina. Izuzetno, sud može dozvoliti sklapanje braka maloljetnom licu starijem od 16 godina, u skladu s posebnim zakonom. Takođe, Porodični zakon predviđa ništavost braka koji nije sklopljen pred nadležnim organom, što je najčešće slučaj kod prisilnih i dječjih brakova.

Kako bi izraženost ovog problema bila umanjena u dovoljnoj mjeri, Opština Tivat je pored unapređenja socijalnog i ekonomskog položaja RE zajednice u cilju prevencije zaključivanja dječjih ugovorenih brakova, finansijski podržala i sprovođenje edukativne kampanje "Poruke rodne ravnopravnosti". Ovaj projekat sprovela je NVO "Udruženje Egipćana Tivat", a fokus je stavljen upravo na aktivnosti podizanja svijesti o potrebi za prevencijom ugovorenih brakova kod ženske djece u Tivtu.

Takođe, u protekloj godini službenice Opštine Tivat pohađale su dvodnevnu sertifikovanu obuku na temu "Prevencije i suzbijanja dječjih i ugovorenih brakova" u organizaciji NVO "Centar za Romske inicijative" i Zavoda socijalnu i dječju zaštitu.

8. AKCIONI PLAN

STRATEŠKI CILJ 1		Smanjenje diskriminacije RE populacije					
Operativni cilj 1.1		Unapređena informisanost zaposlenih u lokalnoj upravi u vezi sa diskriminacijom RE populacije					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023. /Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025. / Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2026. / Izvor verifikacije	Ciljna vrijednost - 2027./ Izvor verifikacije		
Broj prigovora na rad službenika Opštine Tivat i drugih lokalnih službi u odnosu prema pripadnicima RE populacije		N/A	5 Izvor: Godišnji izvještaj o radu lokalne uprave	4 Izvor: Godišnji izvještaj o radu lokalne uprave	2 Izvor: Godišnji izvještaj o radu lokalne uprave		
Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
1.1.1.	Organizovanje sertifikovanog treninga na temu diskriminacije za zaposlene u lokalnoj samoupravi i javnim ustanovama i preduzećima čiji je osnivač Opština	Održan dvodnevni sertifikovani trening na temu diskriminacije za najmanje 10 zaposlenih u lokalnoj samoupravi i javnim preduzećima i ustanovama čiji je osnivač Opština	Sekretarijat za društvene djelatnosti NVO	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	1,200.00 €	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)

1.1.2	Organizovanje radionice na temu integracije romsko-egipćanske populacije za djecu, mlade i zaposlene u lokalnoj upravi	Organizovana minimum jedna radionica na temu integracije romsko-egipćanske populacije za djecu, mlade i zaposlene u lokalnoj upravi	Sekretarijat za društvene djelatnosti NVO	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	500.00 €	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
1.1.3	Učestvovanje u izboru "Most Roma Friendly Mayor" - (Gradonačelnik – prijatelj Roma) organizovanom od strane Evropske Unije i Savjeta Evrope	Popunjena najmanje jedna aplikacija za učestvovanje na izboru "Most Roma Friendly Mayor" - (Gradonačelnik – prijatelj Roma) organizovanom od strane Evropske Unije i Savjeta Evrope	Sekretarijat za društvene djelatnosti Služba predsjednika	I kvartal 2024.	I kvartal 2027.	/	/
Operativni cilj 1.2		Unapređena zaštita očuvanja identiteta, kulture i tradicije pripadnika RE populacije					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2026./ Izvor verifikacije	Ciljna vrijednost - 2027./ Izvor verifikacije		
Procenat povećanja znanja pripadnika većinske populacije o osnovnim obilježjima RE tradicije u kulture		N/A	30% Izvor: Izvještaj o rezultatima ulaznog i izlaznog testa na radionicama	40% Izvor: Izvještaj o rezultatima ulaznog i izlaznog testa na radionicama	60% Izvor: Izvještaj o rezultatima ulaznog i izlaznog testa na radionicama		

Procenat građana iz većinske populacije koji su upoznati sa osnovnim obilježjima RE tradicije u kulture		N/A	30% Izvor: Izvještaj o radu Radija Tivat i Sekretarijata za društvene djelatnosti	40% Izvor: Izvještaj o radu Radija Tivat i Sekretarijata za društvene djelatnosti	60% Izvor: Izvještaj o radu Radija Tivat i Sekretarijata za društvene djelatnosti		
Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
1.2.1.	Organizovanje dvije jednodnevne radionice sa većinskim stanovništvom na temu izgradnje, jačanja kulture i identitete pripadnika RE populacije	Najmanje 30 učesnika iz većinske populacije prisustvovalo na dvije jednodnevne radionice na temu izgradnje, jačanja kulture i identitete pripadnika RE populacije	Sekretarijat za društvene djelatnosti NVO	II kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	300.00 € po radionici	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti) NVO
1.2.2	Emitovanje radio emisija posvećenih pripadnicima RE populacije	Emitovano 12 emisija posvećenih pripadnicima RE populacije	Lokalni javni emiter Radio Tivat	I kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Budžet Lokalnog javnog emitera Radio Tivat
1.2.3	Obilježavanje značajnih datuma RE populacije (Dan Roma..)	Organizovan jedan događaj na godišnjem nivou	Sekretarijat za društvene djelatnosti	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	800.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)

1.2.4	Organizovanje proslave Nove godine uz obezbjeđivanje novogodišnjih paketića za djecu iz RE populacije	Organizovan jedan događaj na godišnjem nivou za djecu iz RE populacije	Sekretarijat za društvene djelatnosti	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	2,000.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
1.2.5	Obezbjeđivanje podrške putem javnog konkursa za sufinansiranje projekata NVO	Obezbjeđena podrška za realizaciju minimum dva projekta	Sekretarijat za društvene djelatnosti	I kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	3.000,00 € po projektu	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti/ konkurs za projekte NVO)
1.2.6	Uključivanje pripadnika RE populacije u Dječji parlament Skupština opštine Tivat	Održana najmanje dva Dječja parlamenta uz učešće učenika pripadnika RE populacije	Sekretarijat za društvene djelatnosti Skupština opštine Tivat OŠ	IV kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	500.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine (Skupštinska služba)
1.2.7	Izmjena Odluke o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava nevladinim organizacijama u dijelu utvrđivanja prioriteta za raspodjelu sredstava	Odluka izmjenjena u djelu uključivanja socijalne inkluzije RE u prioritetne oblasti od javnog interesa	Sekretarijat za društvene djelatnosti	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	/	/

STRATEŠKI CILJ 2		Smanjenje nivoa siromaštva RE populacije u opštini Tivat					
Operativni cilj 2.1		Smanjen nivo siromaštva, socijalne isključenosti i postojećeg socio-ekonomskog jaza između romske i egipćanske populacije i većinskog stanovništva Tivta					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025. / Izvor verifikacije		Prelazna vrijednost – 2026./ Izvor verifikacije		Ciljna vrijednost - 2027. / Izvor verifikacije
Procenat zadovoljstva stanovnika RE naselja ukupnim uslovima života		N/A	30% Izvor: Istraživanje o zadovoljstvu stanovnika RE naselja ukupnim uslovima života		35% Izvor: Istraživanje o zadovoljstvu stanovnika RE naselja ukupnim uslovima života		40% Izvor: Istraživanje o zadovoljstvu stanovnika RE naselja ukupnim uslovima života
Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
2.1.1.	Pružanje humanitarne pomoći porodicama u socijalnoj potrebi koje nisu u zvaničnim evidencijama nadležnih institucija	Distribuirano najmanje 100 paketa pomoći	OO CK Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	OO CK Tivat

2.1.2	Pružanje finansijske pomoći porodicama u socijalnoj potrebi kroz dodijelu jednokratnih novčanih pomoći	Ostvareno pravo na jednokratnu novčanu pomoć za 30 porodica koje se nalaze u stanju socijalne potrebe	Sekretarijat za društvene djelatnosti	I kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	8,000.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
Operativni cilj 2.2		Povećano učešće djece i odraslih iz RE populacije u sportske i društveno-kulturne aktivnosti					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2024./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025./ Izvor verifikacije		Prelazna vrijednost – 2026./ Izvor verifikacije		Ciljna vrijednost - 2027./Izvor Izvor verifikacije
Procent zadovoljstva djece iz RE populacije koja su uključena u aktivnosti lokalnih sportskih klubova i društveno-kulturne aktivnosti		N/A	60% Izvor: Godišnja anketa o zadovoljstvu djece iz RE populacije		70% Izvor: Godišnja anketa o zadovoljstvu djece iz RE populacije		80% Izvor: Godišnja anketa o zadovoljstvu djece iz RE populacije
Aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja	

2.2.1.	Uključivanje djece iz RE populacije u društveno-kulturne aktivnosti javnih ustanova i preduzeća čiji je osnivač Opština	Najmanje 20 djece uključeno u društveno-kulturne aktivnosti	Sekretarijat za društvene djelatnosti Vaspitno-obrazovne ustanove Javne ustanove i preduzeća čiji je osnivač Opština Tivat NVO	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	500.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
2.2.2.	Obezbjedjivanje besplatnog uključivanja djece iz RE populacije u sportske aktivnosti	Najmanje 20 djece uključeno u aktivnosti lokalnih sportskih klubova	Sekretarijat za društvene djelatnosti Vaspitno-obrazovne ustanove Sportski klubovi NVO	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	500.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
2.2.3	Organizovanje treninga kompjuterske i medijske pismenosti za pripadnike RE populacije	Najmanje 10 pripadnika RE populacije završilo obuku kompjuterske i medijske pismenosti	OO CK Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Budžet OO CK Tivat

2.2.4	Organizovanje obuka o osnovama pružanja prve pomoći za pripadnike RE populacije	Najmanje 10 pripadnika RE populacije završilo obuku o osnovama pružanja prve pomoći	OO CK Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Budžet OO CK Tivat
STRATEŠKI CILJ 3		Povećanje društvene i političke participacije RE populacije					
Operativni cilj 3.1		Povećano učešće predstavnika RE populacije u izradi i sprovođenju javnih politika na teritoriji opštine Tivat					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2024./ Izvor verifikacije		Prelazna vrijednost – 2026./ Izvor verifikacije		Ciljna vrijednost – 2027./ Izvor verifikacije
Broj tačaka dnevnog reda sjednica lokalnog parlamenta na kojima su učestvovali predstavnici RE populacije		0 (Izveštaj sa sjednice Skupštine opštine)	1 (Izveštaj sa sjednice Skupštine opštine)		1 (Izveštaj sa sjednice Skupštine opštine)		2 (Izveštaj sa sjednice Skupštine opštine)
Aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja	

3.1.1	Organizovanje radionica za pripadnike RE o korišćenju "slobodne stolice" u lokalnom parlamentu u cilju afirmisanja otvorenog i demokratskog društva	Najmanje jedna NVO iskoristila institut slobodne stolice u lokalnom parlamentu	Skupštinska služba NVO	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	/
3.1.2	Učešće predstavnika NVO u tijelima koje formira lokalna samouprava u izradi javnih lokalnih politika	Formirane najmanje dvije radne grupe za pripremu lokalnih javnih politika uz učešće predstavnika RE populacije	Sekretarijat za društvene djelatnosti	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	200.00 € po radnoj grupi	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
3.1.3	Angažovanje fasilitatora koji će raditi na povezivanju članova RE zajednice sa predstavnicima lokalnih institucija	Angažovan jedan fasilitator	ROMACTED program	I kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Budžet ROMACTED programa
STRATEŠKI CILJ 4		Osigurati stalno, pristojno i desegregirano stanovanje za pripadnike RE zajednice					
Operativni cilj 4.1		Stvoreni preduslovi za stalno, pristupačno i desegregirano stanovanje za pripadnike RE populacije na teritoriji opštine Tivat					

Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2024./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025. /Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2026. /Izvor verifikacije	Ciljna vrijednost - 2027. /Izvor verifikacije		
Broj pripadnika RE populacije koji koriste stanove namjenjene socijalnom stanovanju		N/A	5 Izvor: Izvještaj Komisije za za ostvarivanje prava na socijalno stanovanje i kontrolu namjenskog korišćenja stanova namjenjenih socijalnom stanovanju	10 Izvor: Izvještaj Komisije za za ostvarivanje prava na socijalno stanovanje i kontrolu namjenskog korišćenja stanova namjenjenih socijalnom stanovanju	15 Izvor: Izvještaj Komisije za za ostvarivanje prava na socijalno stanovanje i kontrolu namjenskog korišćenja stanova namjenjenih socijalnom stanovanju		
Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
4.1.1	Izrada Lokalnog programa socijalnog stanovanja	Izrađen Program socijalnog stanovanja	Menadžer opštine Sektretarijat za društvene djelatnosti Direkcija za imovinsko-pravne odnose	Nakon usvajanja nacionalnog Programa socijalnog stanovanja	Nakon dobijanja saglasnosti nadležnog Ministarstva	2,000.00 €	Budžet Opštine
4.1.2	Identifikacija mogućih lokacija za izgradnju objekata za socijalno stanovanje	Određena parcela za potencijalnu izgradnju stanova namjenjenih socijalnom stanovanju	Direkcija za imovinsko-pravne odnose	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	/	/

4.1.3	Apliciranje za dobijanje sredstava prekograničnih fondova i sredstava međunarodnih humanitarnih organizacija za izgradnju stanova namjenjenih socijalnom stanovanju	Minimum jedna projektna aplikacija kandidovana na pozivu za dodjelu sredstava iz prekograničnih fondova	Menadžer Opštine	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	/	Budžet Opštine (Menadžer Opštine) Prekogranični fondovi i međunarodne humanitarne organizacije Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
4.1.4	Održavanje sastanka sa predstavnicima Ministarstva za ljudski i manjinska prava u vezi rješavanja problema stanovanja	Održan najmanje jedan sastanak	Menadžer Opštine Sekretarijat za društvene djelatnosti Direkcija za imovinsko-pravne odnose	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	/	/
Operativni cilj 4.2		Poboljšani uslovi stanovanja u RE naseljima					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025. /Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2026. /Izvor verifikacije		Ciljna vrijednost - 2027./Izvor verifikacije	
Procenat pripadika RE populacije obuhvaćenih bazom podataka		N/A Izveštaj Komisije za utvrđivanje stanja i broja neformalnih stambenih objekata u naselju 7. jul	60% Izvor: Izveštaj Komisije za utvrđivanje stanja i broja neformalnih stambenih objekata u naselju 7. jul	80% Izvor: Izveštaj Komisije za utvrđivanje stanja i broja neformalnih stambenih objekata u naselju 7. jul		95% Izvor: Izveštaj Komisije za utvrđivanje stanja i broja neformalnih stambenih objekata u naselju 7. jul	

Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
4.2.1	Ažuriranje baze podataka o objektima u kojima žive pripadnici RE populacije u neformalnom naselju 7. jul	Ažurirana baza podataka	Menadžer Opštine Sektretarijat za društvene djelatnosti NVO	II kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	/	/
4.2.2	Obezbjedjivanje vode za porodice koje žive u neformalnom naselju Lovanja	Obezbjedjena distribucija vode dva puta sedmično za romsko-egipćanske porodice koje stanuju u neformalnom naselju Lovanja	Služba zaštite i spašavanja	I kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	5,000.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine (Služba zaštite i spašavanja)
STRATEŠKI CILJ 5		Unapređenje dostupnosti, efektivnosti i kvaliteta obrazovanja za sve pripadnike RE populacije u opštini Tivat					
Operativni cilj 5.1		Povećan obuhvat RE djece u predškolskim ustanovama					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2024. /Izvor verifikacije		Prelazna vrijednost – 2025./Izvor verifikacije	Ciljna vrijednost - 2027./Izvor verifikacije	
Broj djece RE koja pohađaju program obrazovanja i vaspitanja u ranom djetinstvu		20 Izvor: Izvještaj predškolske ustanove	20 Izvor: Izvještaj predškolske ustanove		25 Izvor: Izvještaj predškolske ustanove	30 Izvor: Izvještaj predškolske ustanove	

Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
5.1.1.	Obezbjeđivanje besplatnog prevoza za djecu iz RE populacije koja su upisana u predškolsku ustanovu	Minimum jedna projektna aplikacija kandidovana na pozivu za dodjelu sredstava NVO	JPU NVO	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Ministarstva za ljudska i manjinska prava (Konkurs za NVO Sektor)
5.1.2	Obezbjeđivanje paketa higijene, obuće i odjeće za djecu iz RE populacije koja su upisana u predškolsku ustanovu	Osigurano najmanje 30 higijenskih paketa, kompleta odjeće i obuće za djecu iz RE populacije koja su upisana u predškolsku ustanovu na godišnjem nivou	JPU OO CK Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Budžet OO CK Tivat
Operativni cilj 5.2		Unapređenje uslova za uspješan završetak osnovnog obrazovanja djece iz RE populacije					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2024. /Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025. /Izvor verifikacije		Prelazna vrijednost – 2026. /Izvor verifikacije		Ciljna vrijednost - 2027. /Izvor verifikacije
Broj djece iz RE populacije koja su upisana u osnovnu školu		N/A 140	120 Izvor: Godišnji izvještaj OŠ		130 Izvor: Godišnji izvještaj OŠ		140 Izvor Izvor: Godišnji izvještaj OŠ OŠ

Broj učenika iz RE populacije koji su uspješno završili tekuću školsku godinu		N/A	95 Izvor: Godišnji izvještaj OŠ		100 Izvor: Godišnji izvještaj OŠ		110 Izvor: Godišnji izvještaj OŠ
Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
5.2.1.	Obezbjeđivanje besplatnog prevoza za učenike iz RE populacije koji su upisani u osnovnu školu	Sprovedene najmanje dvije procedura javnih nabavki za uslugu prevoza učenika koji su upisani u osnovnu školu na godišnjem nivou	Sekretarijat za društvene djelatnosti OŠ NVO	I kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	20,000.00 € po jednoj javnoj nabavci	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
5.2.2	Terenski rad na iniciranju upisa i podizanja nivoa svijesti roditelja o značaju i obaveznosti uključivanja djece u školski sistem	Najmanje 100 djece upisano u osnovnu školu na godišnjem nivou	Sekretarijat za društvene djelatnosti OŠ NVO	III kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	200.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)

5.2.3	Obezbjedivanje školskog pribora i paketa higijene za učenike iz RE populacije koji su upisani u osnovnu školu	Obezbijedeno najmanje 100 kompleta školskog pribora /paketa higijene za učenike iz RE populacije koji su upisani u osnovnu školu	Sekretarijat za društvene djelatnosti OŠ	III kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	4,500.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
5.2.4	Obezbjedivanje školskih torbi za učenike iz RE populacije koji su upisani u prvi razred osnovne škole	Obezbijedeno najmanje 10 torbi za učenike iz RE populacije koji su upisani prvi razred osnovne škole	Sekretarijat za društvene djelatnosti OŠ NVO	III kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	1.500.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
5.2.5	Obezbjedivanje školskih torbi za učenike iz RE populacije koji su upisani u osnovnu školu a nalaze se u stanju socijalne potrebe	Obezbjedeno najmanje 20 torbi za učenike iz RE populacije koji su upisani u osnovnu školu, a nalaze se u stanju socijalne potrebe	OO CK Tivat	III kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Budžet OO CK Tivat
5.2.6	Angažovanje tutora za učenike iz RE populacije koji pohađaju I-V razred osnovne škole	Najmanje 30 učenika iz RE populacije pohađalo dopunske časove kod tutora	Sekretarijat za društvene djelatnosti OŠ NVO	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	200.00 € na mjesečnom nivou	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti) NVO

5.2.7	Sufinansiranje programa osnovnog obrazovanja odraslih pripadnika RE populacije	Dodijeljene najmanje dvije finansijske pomoći za sufinansiranje programa osnovnog obrazovanja odraslih pripadnika RE populacije	Sekretarijat za društvene djelatnosti	III kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	500.00 €	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
5.2.8	Otvaranje lokalnog omladinskog servisa (omladinskog kluba ili centra) pristupačnog mladima iz RE populacije	Otvoren jedan lokalni omladinski klub ili centar	Opština Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	27,000.00 €	Budžet Opštine (Direkcija za investicije)
5.2.9	Održavanje radionica o značaju obrazovanja za normalan društveni razvoj i bolji život djece i prevencije prekida školovanja tokom trajanja školske godine (drop out)	Održane najmanje dvije radionice	Sekretarijat za društvene djelatnosti	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	200.00 € po radionici	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
Operativni cilj 5.3		Povećana uključenost RE djece u sistem srednjoškolskog obrazovanja					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023. / Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025. /Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2026. /Izvor verifikacije		Ciljna vrijednost - 2027. /Izvor verifikacije	

Broj učenika iz RE populacije koji su upisani u srednju školu		4 Izvor: Izvještaj godišnji SŠ	6 Izvor: Izvještaj godišnji SŠ	8 Izvor: Izvještaj godišnji SŠ	10 Izvor: Izvještaj godišnji SŠ		
Broj učenika iz RE populacije koji su uspješno završili tekuću školsku godinu		N/A Izvor: Godišnji izvještaji SŠ	6 Izvor: Godišnji izvještaji SŠ	8 Izvor: Godišnji izvještaji SŠ	10 Izvor: Godišnji izvještaji SŠ		
Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
5.3.1.	Obezbeđivanje novčanih vaučera za nabavku školskog pribora, opreme za praktičnu nastavu i obuču-odjeću za učenike iz RE populacije koji su upisani u srednju školu	Osigurano najmanje pet vaučera za nabavku školskog pribora, opreme za praktičnu nastavu i obuču-odjeću za učenike iz RE populacije koji su upisani u srednju školu	Sekretarijat za društvene djelatnosti	III kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	150.00 € po jednom učeniku u školskoj godini	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
5.3.2	Uključivanje učenika iz RE populacije koji pohađaju srednju školu u Tim za profesionalnu orijentaciju	Najmanje tri učenika iz RE populacije uključeno u Tim za Profesionalnu orijentaciju	SMŠ Mladost Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	/

5.3.3	Osnaživanje mladih pripadnika RE populacije volonterskim radom	Najmanje četiri mlada pripadnika RE populacije uključena u rad OO CK Tivat	OO CK Tivat	III kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	/
Operativni cilj 5.4		Povećana uključenost RE djece u sistem visokoškolskog obrazovanja					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023. / Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025. /Izvor verifikacije		Prelazna vrijednost – 2026. /Izvor verifikacije	Ciljna vrijednost – 2027./Izvor verifikacije	
Broj mladih iz RE populacije sa teritorije opštine Tivat koji su upisani na fakultet		N/A	1 Izvor: Izvještaj o radu Sekretarijata za društvene djelatnosti		1 Izvor: Izvještaj o radu Sekretarijata za društvene djelatnosti	2 Izvor: Izvještaj o radu Sekretarijata za društvene djelatnosti	
Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
5.4.1.	Podnošenje inicijative Nadležnom Ministarstvu za obezbjeđivanje besplatnog smještaja u okviru studentskih domova za učenike srednje škole iz RE populacije koji nastavu pohađaju u drugim opštinama	Podnesena inicijativa za obezbjeđivanje besplatnog smještaja u okviru studentskih domova za učenike srednje škole iz RE populacije koji nastavu pohađaju u drugim opštinama	Sekretarijat za društvene djelatnosti	II kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	/	/

5.4.2	Obezbeđivanje stipendija za studente iz RE populacije koji upisuju fakultet	U skladu sa Odlukom o stipediranju studenata	Sekretarijat za društvene djelatnosti	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	U skladu sa Odlukom o stipediranju studenata	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
STRATEŠKI CILJ 6		Obezbeđivanje pristupa kvalitetnom i održivom zapošljavanju za pripadnike RE populacije u opštini Tivat					
Operativni cilj 6.1		Stvoreni preduslovi za lakše uključivanje pripadnika RE populacije na tržište rada					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025. /Izvor verifikacije		Prelazna vrijednost – 2026. /Izvor verifikacije		Ciljna vrijednost – 2027. /Izvor verifikacije
Broj pripadnika RE populacije prijavljenih na Biro rada Tivat		60 Izvor: izvještaj o radu Biroa rada Tivat	40 Izvor: izvještaj o radu Biroa rada Tivat		30 Izvor: izvještaj o radu Biroa rada Tivat		20 Izvor: izvještaj o radu Biroa rada Tivat
Broj zaposlenih RE u ustanovama i preduzećima osnovanih od strane lokalne uprave		N/A Izvor: Izvještaji o radu ustanova i preduzeća	20 Izvor: Izvještaji o radu ustanova i preduzeća		30 Izvor: Izvještaji o radu ustanova i preduzeća		40 Izvor: Izvještaji o radu ustanova i preduzeća
Aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja	

6.1.1.	Priprema lica koja se zapošljavaju, putem organizovanja radionica za pisanje CV-a, poslovnu etiku, karijerno savjetovanje	Najmanje 10 pripadnika RE populacije prošlo obuku za pisanje CV-a, poslovnu etiku, karijerno savjetovanje	Menadžer Opštine Biro rada Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	/
6.1.2	Jačanje komunikacije sa poslodavcima u vezi angažovanja radno sposobnih pripadnika RE populacije putem organizovanja okruglih stolova i posredovanja u zapošljavanju	Održana najmanje dva sastanka sa poslodavcima sa teritorije Opštine Tivat u vezi angažovanja radno sposobnih pripadnika RE populacije	Menadžer Opštine Biro rada Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	/
6.1.3	Organizovanje i sufinansiranje stručnih obuka sa ciljem unapređenja vještina radno sposobnih lica iz RE populacije	Najmanje 10 pripadnika RE pohađalo obuku sa ciljem unapređenja vještina radno sposobnih lica iz RE populacije	Biro rada Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Biro rada Tivat

6.1.4	Organizovanje javnih radova kao jedne od mjera aktivne politike zapošljavanja ZZZ CG u kojima bi bila uključena i lica iz RE populacije	Najmanje četiri pripadnika RE zapošljena kroz program javnih radova	Biro rada Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Biro rada Tivat
6.1.5	Organizovanje posebnih programa obuke i prekvalifikacije zainteresovanih radno sposobnih lica RE populacije za poslove i vještine za kojima postoji veća potražnja na tržištu rada	Najmanje pet pripadnika RE pohađalo obuku sa ciljem unapređenja vještina za poslove za kojima postoji veća potražnja na tržištu rada	Biro rada Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Biro rada Tivat

6.1.6	Podnošenje inicijative nadležnom Ministarstvu/ Zajednici Opština Crne Gore u vezi kreiranja odluke koja definiše poreske olakšice i subvencije za privrednike koji zapošljavaju pripadnike RE populacije	Podnesena inicijativa u vezi kreiranja odluke koja definiše poreske olakšice i subvencije za privrednike koji zapošljavaju pripadnike RE populacije	Sekretarijat za društvene djelatnosti	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	/	/
STRATEŠKI CILJ 7		Unapređenje zdravstvene zaštite RE populacije na teritoriji opštine Tivat					
Operativni cilj 7.1		Poboljšana informisanost RE populacije o pravima u zdravstvenoj zaštiti i roditeljstvu					
Indikator učinka	Polazna vrijednost – 2023./ Izvor verifikacije		Prelazna vrijednost – 2025./Izvor verifikacije		Prelazna vrijednost – 2026. /Izvor verifikacije		Ciljna vrijednost – 2027. /Izvor verifikacije
Broj pripadnika RE populacije obuhvaćenih zdravstvenim sistemom	N/A		50 Izvor: Izvještaj JZU Dom zdravlja		80 Izvor: Izvještaj JZU Dom zdravlja		100 Izvor: Izvještaj JZU Dom zdravlja
Aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja	

7.1.1.	Organizovanje radionica za pripadnike RE populacije o pravima koja mogu ostvariti u oblasti zdravstva	Najmanje 10 pripadnika RE populacije prisustvovalo radionici o pravima koja mogu ostvariti u oblasti zdravstva	Sekretarijat za društvene djelatnosti JZU Dom zdravlja	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	200.00 € po radionici	Budžet JZU Dom zdravlja Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
7.1.2	Periodični obilazak neformalnih naselja u kojima žive pripadnici RE populacije od strane zdravstvenih radnika	Najmanje dva obilaska RE naselja organizovana od strane JZU Dom zdravlja	Sekretarijat za društvene djelatnosti JZU Dom zdravlja	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	200.00 € po obilasku	Budžet JZU Dom zdravlja Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
7.1.3	Organizovanje radionica o reproduktivnom zdravlju	Najmanje 10 pripadnika RE populacije prisustvovalo radionici o reproduktivnom zdravlju	Sekretarijat za društvene djelatnosti JZU Dom zdravlja	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	200.00 eura po radionici	Budžet JZU Dom zdravlja Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
7.1.4	Organizovanje preventivnih pregleda za pripadnike RE populacije	Najmanje 20 pripadnika RE populacije obavilo preventivne preglede	Sekretarijat za društvene djelatnosti JZU Dom zdravlja	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	Budžet JZU Dom zdravlja
Operativni cilj 7.2		Poboljšana zdravstvena zaštita prpiadnika RE populacije korisnika psihoaktivnih supstanci					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025./Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2026./ Izvor verifikacije		Ciljna vrijednost - 2027./Izvor verifikacije	

Broj korisnika RE populacije koji su prošli tretman rehabilitacije u JU „Kakaricka gora”		N/A		1 Izvor: Izvještaj o radu Sekretarijata za društvene djelatnosti	1 Izvor: Izvještaj o radu Sekretarijata za društvene djelatnosti	2 Izvor: Izvještaj o radu Sekretarijata za društvene djelatnosti	
Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
7.2.1.	Sufinansiranje boravka u JU Kakaricka gora za pripadnike RE populacije korisnike psihoaktivnih supstanci, kojima je potreban rehabilitacioni tretman	U skladu sa Odlukom o sufinansiranju tretmana rehabilitacije korisnika psihoaktivnih supstanci sa teritorije opštine Tivat	Sekretarijat za društvene djelatnosti	III kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	10,000.00 € na godišnjem nivou	Budžet Opštine Tivat (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
STRATEŠKI CILJ 8		Unapređenje građanskog statusa pripadnika RE populacije na teritoriji opštine Tivat					
Operativni cilj 8.1		Poboljšana informisanost i pravna zaštita pripadnika RE populacije u procesu izrade ličnih dokumenata					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2024./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025./ Izvor verifikacije		Prelazna vrijednost – 2026. /Izvor verifikacije		Ciljna vrijednost - 2027. /Izvor verifikacije
Broj lica RE populacije na teritoriji Opštine Tivat koja nemaju ličnu dokumentaciju		N/A	30 Izvor: NVO „Udruženje Egipćana“ Tivat		20 Izvor: NVO „Udruženje Egipćana“ Tivat		10 Izvor: NVO „Udruženje Egipćana“ Tivat

Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
8.1.1.	Identifikacija pripadnika RE populacije koji nemaju riješeno pitanje statusa i lične dokumentacije	Omogućena pomoć za rješavanje statusa i lične dokumenatacije za najmanje dva lica	Sekretarijat za društvene djelatnosti NVO	III kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	1,000.00 €	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti) Budžet NVO
8.1.2.	Pružanje podrške kroz održavanje radionica na temu informisanja pripadnika RE populacije o postupku dobijanja ličnih dokumenata	Odražana najmanje jedna radionica na temu informisanja pripadnika RE populacije o postupku dobijanja ličnih dokumenata	Sekretarijat za društvene djelatnosti MUP	II kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	200.00 € po radionici	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti)
8.1.3.	Izrada audio-video materijala o procedurama rješavanja Pravnog statusa na jezicima razumljivim pripadnicima RE populacije	Urađen video spot o procedurama rješavanja Pravnog statusa na jezicima razumljivim pripadnicima RE populacije	Sekretarijat za društvene djelatnosti NVO	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	80,000.00 € budžet za konkurs NVO	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti/ Konkurs za projekte NVO)
STRATEŠKI CILJ 9		Poboljšanje socijalne zaštite RE populacije na teritoriji opštine Tivat					

Operativni cilj 9.1		Unaprijeđena informisanost o načinima ostvarivanja prava na socijalnu zaštitu					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023. / Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025. /Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2026./Izvor verifikacije	Ciljna vrijednost - 2027/Izvor verifikacije		
Broj djece iz RE populacije koja koriste usluge JU „Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ Tivat		1 Izvor: Izvještaj o radu JU „Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ Tivat	1 Izvor: Izvještaj o radu JU „Dnevni centar za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ Tivat	2 Izvor: Izvještaj o radu JU „Dnevni centar za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ Tivat	2 Izvor: Izvještaj o radu JU „Dnevni centar za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ Tivat		
Aktivnosti		Indikator rezultata	Nadležnost	Planirani datum početak realizacije	Planirani završetak aktivnosti	Sredstva za realizaciju	Izvor finansiranja
9.1.1.	Izrada baze podataka o materijalnom položaju porodica iz RE populacije	Izrađena baza podataka sa podacima o materijalnom položaju porodica iz RE populacije	Sekretarijat za društvene djelatnosti Centar za socijalni rad	I kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	/	/

9.1.2	Održavanje radionica za informisanje roditelja o pravima djece sa smetnjama u razvoju i mogućnostima uključivanja djece u JU „Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ Tivat	Najmanje dvoje djece uključeno u JU „Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ Tivat	Sekretarijat za društvene djelatnosti JU „Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ Tivat	IV kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	/	/
9.1.3.	Održavanje radionica o načinu ostvarivanja prava i usluga iz socijalne i dječje zaštite	Najmanje deset pripadnika RE populacije prisustvovalo obuci	Sekretarijat za društvene djelatnosti Centar za socijalni rad	III kvartal 2024.	IV kvartal 2027.	200.00 € po radionici	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti) Budžet Centra za socijalni rad
Operativni cilj 9.2		Smanjen procenat romske i egipćanske djece žrtava od nasilja u porodici, prosjačenja i dječjeg braka					
Indikator učinka		Polazna vrijednost – 2023./ Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2025. /Izvor verifikacije	Prelazna vrijednost – 2026. /Izvor verifikacije	Ciljna vrijednost - 2027. /Izvor verifikacije		
Broj ugovorenih prijevremenih brakova lica iz RE populacije na teritoriji opštine Tivat		N/A	3 Izvor: Istraživanje NVO „Centar za romske inicijative“	2 Izvor: Istraživanje NVO „Centar za romske inicijative“	1 Izvor: Istraživanje NVO „Centar za romske inicijative“		

9.2.1.	Organizovanje radionica i kampanja o mehanizmima sprječavanja dječjih ugovorenih brakova i prosjačenja i nasilja u porodici	Organizovane najmanje dvije radionice/kampanje	Sekretarijat za društvene djelatnosti NVO	III kvartal 2023.	IV kvartal 2027.	200.00 € po radionici	Budžet Opštine (Sekretarijat za društvene djelatnosti) NVO
--------	---	--	---	-------------------	------------------	-----------------------	--

9. BUDŽET

Stavka	Iznos po godinama				Ukupno
	2024.	2025.	2026.	2027.	
Strateški cilj 1. Smanjenje diskriminacije RE populacije	8,300.00 €	8,300.00 €	8,300.00 €	8,300.00 €	33,300.00 €
Operativni cilj 1.1 Unapređena informisanost većinske populacije u vezi sa diskriminacijom RE populacije	1,700.00 €	1,700.00 €	1,700.00 €	1,700.00 €	6,800.00 €
Operativni cilj 1.2 Unapređena zaštita očuvanja identiteta, kulture i tradicije pripadnika RE populacije	6,600.00 €	6,600.00 €	6,600.00 €	6,600.00 €	26,400.00 €
Strateški cilj 2 Smanjenje nivoa siromaštva RE populacije u opštini Tivat	8,500.00 €	8,500.00 €	8,500.00 €	8,500.00 €	34,000.00 €
Operativni cilj 2.1 Smanjen nivo siromaštva, socijalne isključenosti i postojećeg socio-	8,000.00 €	8,000.00 €	8,000.00 €	8,000.00 €	32,000.00 €

ekonomskog jaza između RE populacije i većinskog stanovništva Tivta					
Operativni cilj 2.2 Povećano učešće djece i odraslih iz RE populacije u sportske i društveno- kulturne aktivnosti	500.00 €	500.00 €	500.00 €	500.00 €	2,000.00 €
Strateški cilj 3 Povećanje društvene i političke participacije RE populacije	200.00 €	/	200.00 €	/	400.00 €
Operativni cilj 3.1 Povećano učešće predstavnik RE populacije u izradi i sprovođenju javnih politika na teritoriji opštine Tivat	200.00 €	/	200.00 €	/	400.00 €
Strateški cilj 4 Osigurati stalno, pristojno i desegregirano stanovanje za pripadnike RE zajednice	5,000.00 €	7,000.00 €	5,000.00 €	5,000.00 €	22,000.00 €

Operativni cilj 4.1 Stvoreni preduslovi za stalno, pristupačno i desegregirano stanovanje za pripadnike RE populacije na teritoriji opštine Tivat	/	2,000.00 €	/	/	2,000.00 €
Operativni cilj 4.2 Poboljšani uslovi stanovanja u RE naseljima	5,000.00 €	5,000.00 €	5,000.00 €	5,000.00 €	20,000.00 €
Strateški cilj 5 Unapređenje dostupnosti, efektivnosti i kvaliteta obrazovanja za sve pripadnike RE populacije u opštini Tivat	54,000.00 €	27,600.00 €	27,900.00 €	28,900.00 €	138,400.00 €
Operativni cilj 5.1 Povećan obuhvat RE djece u predškolskim ustanovama	/	/	/	/	/
Operativni cilj 5.2 Unapređenje uslova za uspješan završetak osnovnog obrazovanja djece iz RE populacije	53,400.00 €	26,000.00 €	26,000.00 €	26,000.00 €	131,400.00 €

Operativni cilj 5.3 Povećana uključenost RE djece u sistem srednjoškolskog obrazovanja	600.00 €	600.00 €	900.00 €	900.00 €	3,000.00 €
Operativni cilj 5.4 Povećana uključenost RE djece u sistem visokoškolskog obrazovanja	/	1,000.00 €	1,000.00 €	2,000.00 €	4,000.00 €
Strateški cilj 6. Obezbjediavanje pristupa kvalitetnom i održivom zapošljavanju za pripadnike RE populacije u opštini Tivat	/	/	/	/	/
Operativni cilj 6.1 Stvoreni preduslovi za lakše uključivanje pripadnika RE populacije na tržište rada	/	/	/	/	/
Strateški cilj 7. Unapređenje zdravstvene zaštite RE populacije na teritoriji opštine Tivat	10,200.00 €	10,200.00 €	10,400.00 €	10,400.00 €	41,200.00 €
Operativni cilj 7.1 Poboljšana informisanost	200.00 €	200.00 €	400.00 €	400.00 €	1,200.00 €

RE populacije o pravima u zdravstvenoj zaštiti i roditeljstvu					
Operativni cilj 7.2 Poboljšana zdravstvena zaštita pripadnika RE populacije korisnika psihoaktivnih supstanci	10,000.00 €	10,000.00 €	10,000.00 €	10,000.00 €	40,000.00 €
Strateški cilj 8 Unapređenje građanskog statusa pripadnika RE populacije na teritoriji opštine Tivat	200.00 €	400.00 €	3,000.00 €	400.00 €	4,000.00 €
Operativni cilj 8.1 Poboljšana informisanost i pravna zaštita pripadnika RE populacije u procesu izrade ličnih dokumenata	200.00 €	400.00 €	3,000.00 €	400.00 €	4,000.00 €
Strateški cilj 9 Poboljšanje socijalne zaštite RE populacije na teritoriji opštine Tivat	/	400.00 €	200.00 €	400.00 €	1,000.00 €
Operativni cilj 9.1 Unapređena informisanost o	/	200.00 €	/	200.00 €	400.00 €

načinima ostvarivanja prava na socijalnu zaštitu					
Operativni cilj 9.2 Smanjen procenat romske i egipćanske djece žrtava od nasilja u porodici, prosjačenja i dječjeg braka	/	200.00 €	200.00 €	200.00 €	600.00 €
UKUPNO					274,300.00 €

10. MONITORING REALIZACIJE PLANA

Monitoring i evaluacija predstavljaju veoma važan segment implementacije svakog strateškog dokumenta i kontrole kvaliteta i uticaja ostvarenih rezultata koji ima za cilj da omogući praćenje dinamike i uspješnosti realizacije, ali i eventualno revidiranje postojećeg dokumenta, u skladu sa potrebama zajednice i identifikovanim izazovima u primjeni.

Monitoring realizacije Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Tivat za period 2023-2027 vršiće Sekretarijat za društvene djelatnosti u saradnji sa Radnom grupom koja je radila na pripremi dokumenta, a čine je predstavnici svih relevantnih subjekata koji se bave pomenutom problematikom.

Monitoring se sastoji od analize aktivnosti realizovanih u skladu sa planom, kao i aktivnosti koje nisu definisane planom, a odnose se na integraciju pripadnika romske i egipćanske populacije. Sastanci Monitoring grupe održavat će se na polugodišnjem nivou.

Izvještaji o realizaciji plana će se kreirati na godišnjem nivou i biće objavljivani na sajtu Opštine Tivat.

11. PLAN PRIKUPLJANJA SREDSTAVA ZA REALIZACIJU LAP-a

Za potrebe realizacije ovog strateškog dokumenta, Opština Tivat će se u procesu prikupljanja sredstava fokusirati na:

- **Sopstvene izvore** (godišnja budžetska linija za finansiranje realizacije LAP-a za socijalnu inkluziju RE);
- **Fondove EU** (na državnom nivou, bilateralne, multilateralne);
- **Kompanije;**
- **Ambasade.**

Programi Evropske unije su najveći potencijal za dalje finansiranje projekata Opštine u cilju realizacije LAP. Države obuhvaćene procesom proširenja imaju priliku da se upoznaju sa načinima saradnje u okviru sektorskih politika EU i iskoriste ovu finansijsku podršku za realizaciju nacionalnih i međunarodnih projekata. U okviru finansijske perspektive 2020-2027, Crna Gora će učestvovati u prekograničnim i transnacionalnim programima.

Upravo ovi programi predstavljaju najveću mogućnost za Opštinu Tivat u realizaciji strateških ciljeva jer je u skoro svakom od njih socijalna inkluzija marginalizovanih grupa prepoznata kao jedan od tematskih prioriteta.

U bilateralnom programu (Bosna i Hercegovinom – Crna Gora) jedna od tri prioritete oblasti je **podsticanje zapošljavanja, mobilnosti radne snage i socijalne inkluzije s obje strane granica.**

U dva trilateralna programa (Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora i Italija – Albanija – Crna Gora) kao jedna od prioriteta oblasti definisana je oblast **unapređenja javnog zdravlja i socijalne zaštite.**

Opština Tivat će uspostaviti komunikaciju sa uspješnim preduzećima i organizovanjem donatorskih događaja (izložbe, večere i sl.) prikupljati sredstva za realizaciju LAP-a.

Jedan od izvora za finansiranje realizacije aktivnosti predviđenim ovim aktom su i Ambasade smještene u Crnoj Gori. Njima će LAP biti predstavljen u namjeri da se lakše prepoznaju aktivnosti koje partnerski treba realizovati.